

А.І. Гончарук

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Науковий керівник: професор Калініна Л.В.

Шляхи розвитку креативності на уроках іноземної мови

учнів середнього етапу

На даному етапі розвитку національної школи все більше уваги приділяється саме особистості школяра, розкриттю його обдарування, інтелектуальному розвитку, що забезпечує пріоритетність розвитку творчих рис. Вчителі не орієнтують учнів лише на традиційне засвоєння знань, оскільки обсяг знань зростає надто швидко, а самі по собі знання не гарантують появи нових оригінальних ідей. Тому велику увагу приділяють розвитку таких властивостей особистості, які дають можливість творчо використати здобуті знання [2].

Креативність як творча здібність виступає потужним фактором розвитку особистості, визначає її готовність до нестандартного мислення й поведінки. Тому перед практичною освітою постає завдання виховання креативної особистості, здатної до творчої діяльності в різних сферах життя.

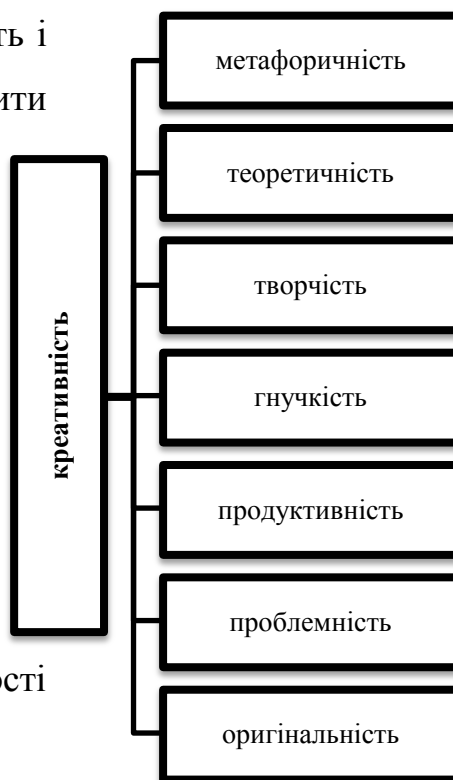
Проблема креативності широко розробляється у вітчизняній та зарубжній науці. Першими до розробки проблем креативності взяли американські психологи Дж. Гілфорд, П. Торренс, Дж. Рензулі, Р. Стернберг, Ф. Баррон. У вітчизняній психології та методиці викладання іноземної мови вагомий внесок в дослідження даної проблеми було зроблено завдяки працям О.М. Матюшкіна, Я.О. Пономарьова, Д.Б. Богоявленської, Є.П. Іл'їна, В.М. Дружиніна, О.Л. Яковлевої, В.О. Маляко.

До проблеми використання англійської мови у формуванні креативних здібностей в навчально-виховному процесі звертаються багато авторів. Однак проведений аналіз науково-методичної літератури показав, що

спеціальних розробок, які б сприяли розвитку креативності безпосередньо при вивченні іноземної мови на середньому етапі ЗНЗ практично немає [1; 12; 3].

Термін «креативність» у педагогічних працях набув поширення у 60-ті роки ХХ століття. За сучасних умов він активно використовується в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів. Дж. Гілфорд визначає **креативність** як творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактору. Креативність включає в себе підвищену чутливість до визначення цих проблем, до дефіциту або протиріч знань, дій з визначення цих проблем, до пошуку їх рішень на основі висунення гіпотез, до перевірки і зміни гіпотез, до формулювання результату вирішення [4].

До основних **характеристик креативності** вчені відносять *вигадку, дар передбачення, ініціативність, настирливість, високу самоорганізацію, працездатність, оригінальність*. Також варто зазначити, що креативність проявляється різноманітно: це оригінальність і швидкість мислення, здатність знаходити несподівані рішення, здавалося б, у безвихідній ситуації, багата уява, почуття гумору, створення нових оригінальних продуктів. Ми вважаємо, що продукт креативної діяльності є, по-перше, новим й адекватним своїй задачі, по-друге, дана задача не може бути вирішена за заздалегідь відомим алгоритмом. Основні параметри креативності відображено у вигляді схеми.

Мал.1 «Параметри креативності»

В контексті проблеми розвитку креативності виникає інтерес до організації педагогічного супроводу, що направлений на створення креативного середовища в освітньому закладі.

Він відбувається навколо інтересів дитини і виконує функцію адаптації школи до індивідуальних особливостей і суб'єктивних потреб учнів. Педагогічна діяльність, що направлена на розвиток креативної середи, має ряд характерних ознак:

- ✓ уважне ставлення до незвичайних запитань;
- ✓ уважне ставлення до незвичайних ідей;
- ✓ демонстрація цінності дитячих ідей;
- ✓ надання дітям більшої самостійності;
- ✓ створення вільних навчальних умов.

У процесі викладання, що базується на принципах педагогічного супроводу, акцент робиться не на програмний матеріал, а на організацію індивідуальної пізнавальної діяльності на основі знання її психологічної природи і вчитель допомагає дітям відчувати власне значення, віру в себе. За умов такого навчання вчитель стає не інформатором, а координатором, організатором діалогу, консультантом учнів з урахуванням їх індивідуальних здібностей [5; 6].

На нашу думку, освітнє середовище повинне відповідати наступним основним вимогам, необхідним для розвитку креативності:

- відсутність правил, які регламентують дії тих, хто навчається, хід їхньої думки, шляхи пізнання; надання їм волі й самостійності;
- наявність великої інформаційної бази, що забезпечує одержання всіх необхідних відомостей;
- наявність позитивних передових зразків творчої діяльності й можливості оцінити її результати;
- створення умов для максимального розкриття творчого потенціалу кожного, хто навчається, в ході активної пошукової діяльності,

стимульованої прагненням домогтися результату не гіршого, ніж зразковий;

- відсутність обмежень у часі, які не дозволяють створити вільну, невимушену атмосферу творчості.

З метою діагностування креативності учням було запропоновано виконати наступні завдання:

- назвати всі можливі способи використання знайомого предмета;
- написати всі слова, що починаються з зазначеної букви;
- назвати всі предмети, що належать до певного класу;
- продовжити висловлення, думку, метафору;
- описати ситуацію, зображену на картинці й спрогнозувати всі можливі її наслідки;
- зробити закінчене зображення на основі простої графічної фігури (або використовуючи тільки кілька простих фігур);
- прослухати звук і вказати кому (або чому) він може належати.
- переглянути відео-сюжет без звуку та спробувати відтворити діалог або монолог [7].

Результат проведеного аналізу у 7-х класах Житомирської гуманітарної гімназії №1 показав, що найскладнішими для учнів були завдання: «переглянути відео-сюжет без звуку та спробувати відтворити діалог або монолог», а також «продовжити висловлення, думку, метафору». З цими завданнями справилися лише 16% та 18% відповідно. Найлегшим – «написати всі слова, що починаються з зазначеної букви», з цим завданням справилося 78%.

На нашу думку, найбільш сприяє розвитку креативності використання наочності, а також аудіо- та відео-матеріалів. Вивчаючи у 7 класі тему “Character and Appearance”, на основі мультфільму “Inside out” ми розробили ряд завдань, які б розвивали творчі здібності учнів. Оскільки під час уроку ми обмежені у часі, а перегляд мультфільму займає занадто багато часу, ми обрали методику змішаного навчання, що передбачає вивчення матеріалу

шляхом використання Інтернету. Також серед 4 моделей змішаного навчання, було обрано модель «**Enriched Virtual**», за якої навчання спочатку відбувалось в класі, а решта матеріалу подавалась і контролювалась в режимі он-лайн. Для цього разом з учнями ми зареєструвались на навчальній платформі *Edmodo*. За допомогою *Edmodo* учні отримували завдання для самостійного виконання або опрацювання, ділилися своїми доробками в режимі он-лайн, мали змогу консультуватися одне з одним, а також отримували настанови вчителя. Розглянемо **елементи** завдань, що були запропоновані учням під час серії уроків.

CLASSROOM ACTIVITIES. Lesson 1

Before you watch

1. **Elicit** the emotions. Each of you has empty circles.

Make faces and write the emotions. *E.g. cheerful, happy*

2. **Match** the speech bubbles to the pictures. Write down your own speech bubbles and draw pictures to them.

3. What traits of character do you like the most?

4. **Create** an ideal person.

HOME ACTIVITIES. Lesson 2

1. Do you know these characters? In what cartoons did they appear?

a) Choose one and **describe** his or her **personality**.

2. Now **describe** his or her **appearance** in a form of a Power Point Presentation. Upload it and present tomorrow in the class.

CLASSROOM ACTIVITIES. Lesson 3

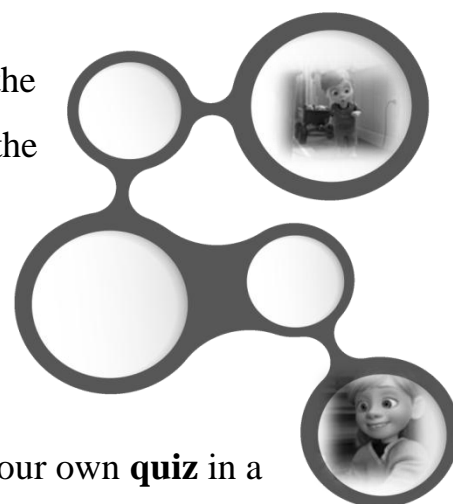
While you watch

1. Watch the beginning of the cartoon and **match** characters with their names.
Create your own character and **design** its image, think of a suitable colour and face expression. *E.g. danger, excitement.*
2. Group up, choose a picture and make **mini-dialogues** inside Riley's head.
Choose who will be: Anger, Fear, Disgust, Joy and Sadness. Act out your dialogues.

HOME ACTIVITIES. Lesson 4

After you watch

1. **Watch** the cartoon to the end. **Write down** all the important events in Riley's life. **Complete** the empty circles. **Draw** pictures to each event.
a) **Think** of the future events in her life.
Create your own diagram.
2. Go to a **link** and do the **quiz** "Which Inside Out Character are You?" Pair up and **make** your own **quiz** in a form of Power Point Presentation. **Upload** it for the classmates to do your quiz and **comment** on it.
3. Choose a picture and retell the content of the cartoon as if you were: Anger, Disgust, Joy, Sadness, Fear, Riley, Riley's parents.
4. Pair up and think about an "Alternative Ending" of the cartoon.

Творчі можливості учнів на уроках англійської мови ефективно реалізуються в різних видах діяльності у грі, діалогічному та монологічному мовленні, у груповій та проектній роботі тощо. Як творчість слід сприймати не лише кінцевий результат діяльності, а й прийоми та операції, за допомогою яких вона здійснюється. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках англійської мови безумовно вимагає від учителя чимало зусиль при виборі та постановці завдань, спрямованих на розвиток креативності учнів.

Отож, сьогодні, маючи широкі можливості для використання інноваційних методик та інтерактивних технологій навчання вчитель створює всі умови для розвитку креативності учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранова Н. П. Тренінги для вчителів із педагогічної майстерності. – Х.: Основа, 2009. – 159с.
2. Зимняя И.А., Ильинская Е.С. Психологический анализ урока иностранного языка. ИЯШ, 1985. №4. – с.26
3. Зілюк Н.В. Розвиток творчих здібностей студентів на заняттях зі світової літератури: методичні рекомендації. ВВПК, 2013. – с. 105.
4. Антонова О.Є. Педагогічна креативність у структурі педагогічної обдарованості вчителя. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/8380/1/>
5. Кречетников К.Г. Розвиток креативності особистості у вищій школі. Режим доступу: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n4_2010_st_2/
6. Позняк Т.М. Розвиток креативних здібностей особистості. Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1202
7. Філіпчук О. [Розвиток творчої особистості засобами англійської мови з використанням інтерактивних технологій навчання](http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19767-rozvitok-tvorcho%D1%97-osobistosti-zasobami-anglijsko%D1%97-movi-z-vikoristannyam-interaktivnix-texnologij-navchannya.html). Режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19767-rozvitok-tvorcho%D1%97-osobistosti-zasobami-anglijsko%D1%97-movi-z-vikoristannyam-interaktivnix-texnologij-navchannya.html>